

Utenforskap og inkludering i arbeidslivet

Ulf Andersen
Statistikksjef // NAV

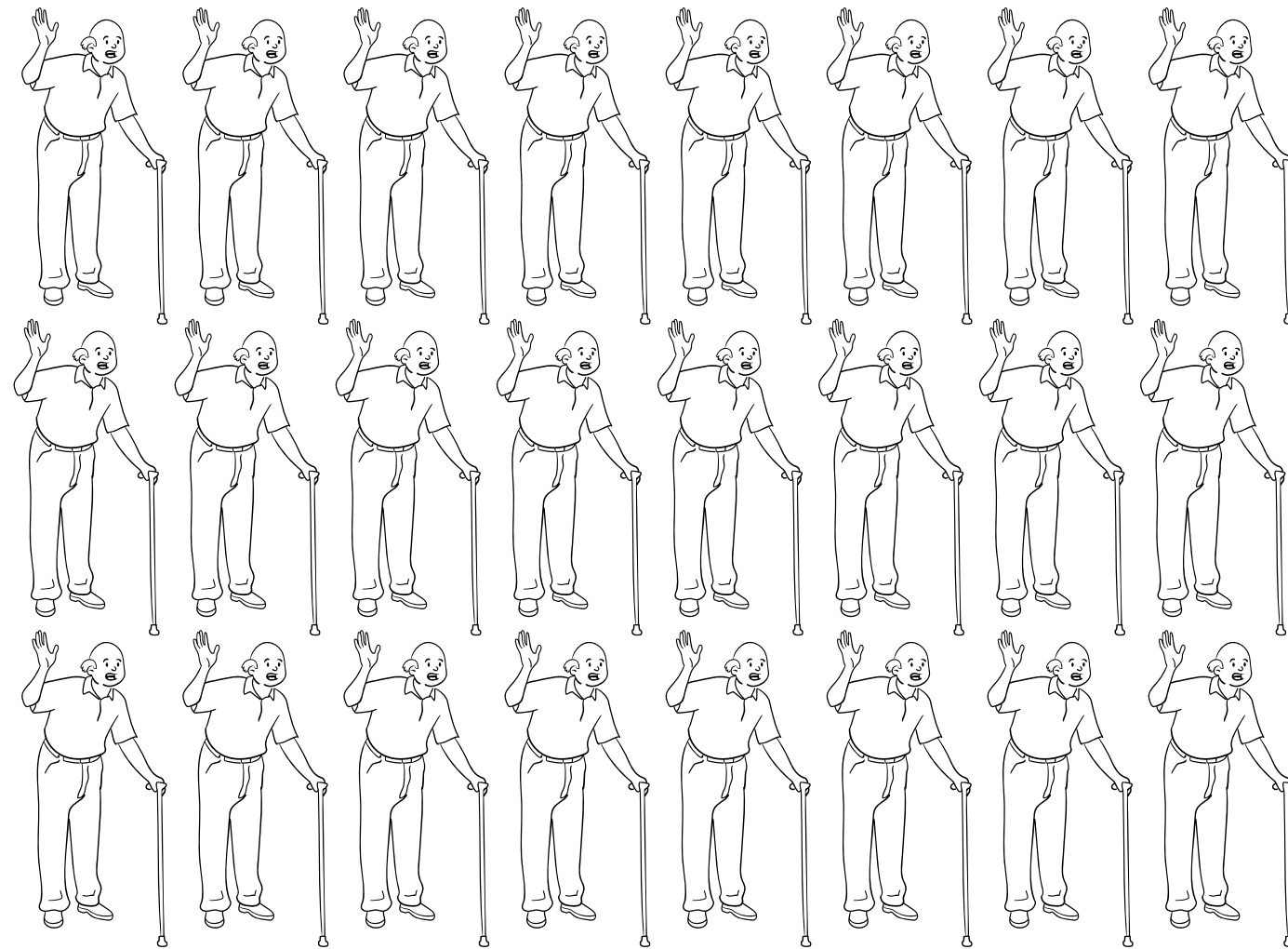
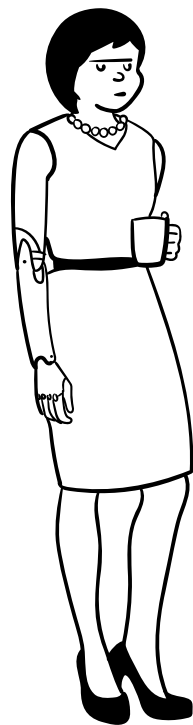
Nesten all befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

Norge har en stor
samfunnsutfordring
som påvirker
arbeidsmarkedet

Norges befolkning vokser med 600 000 frem mot 2050, men...

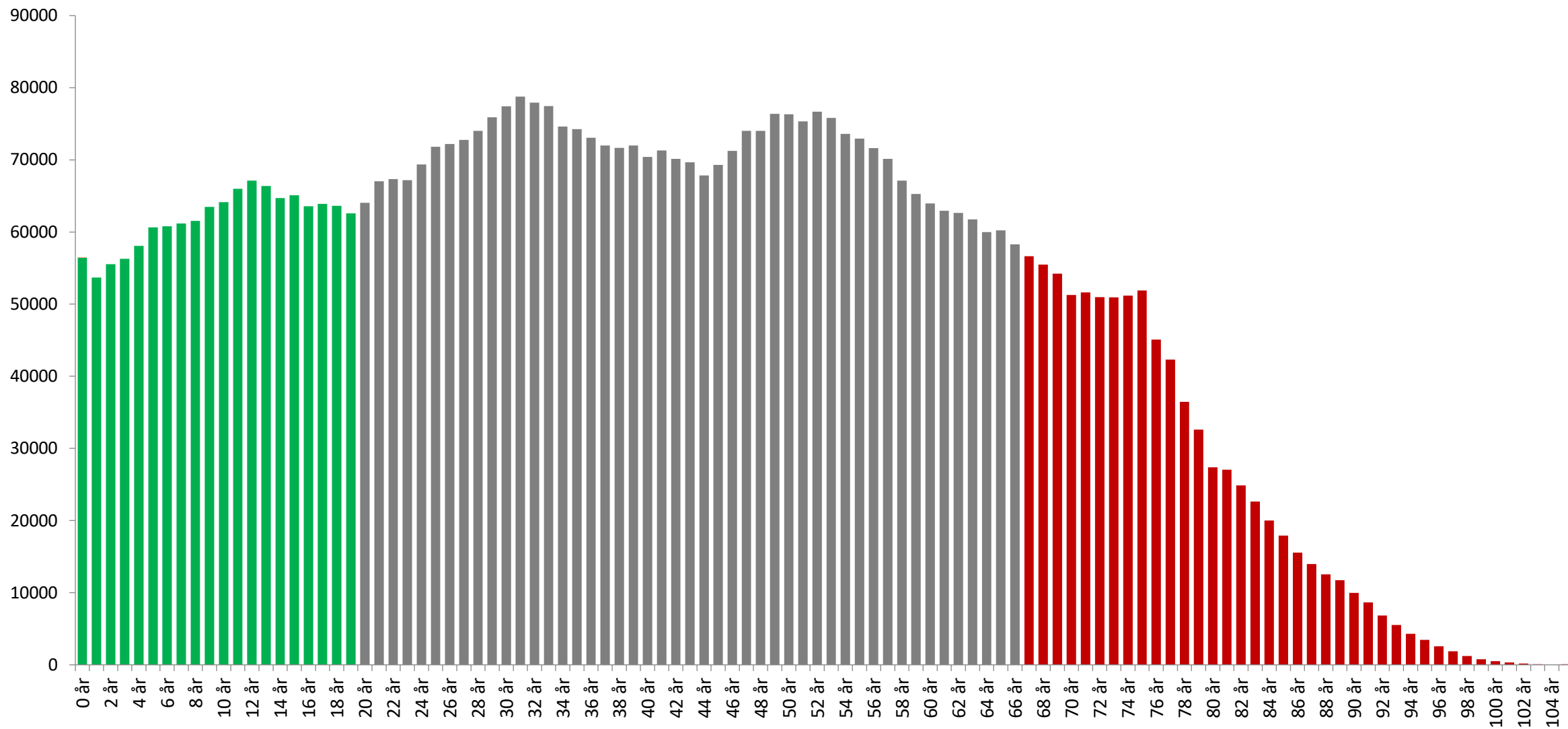
...får vi **24 seniorer** (67 år og eldre)

For **hver ekstra person** vi får i yrkesaktiv alder (20 – 66 år)...

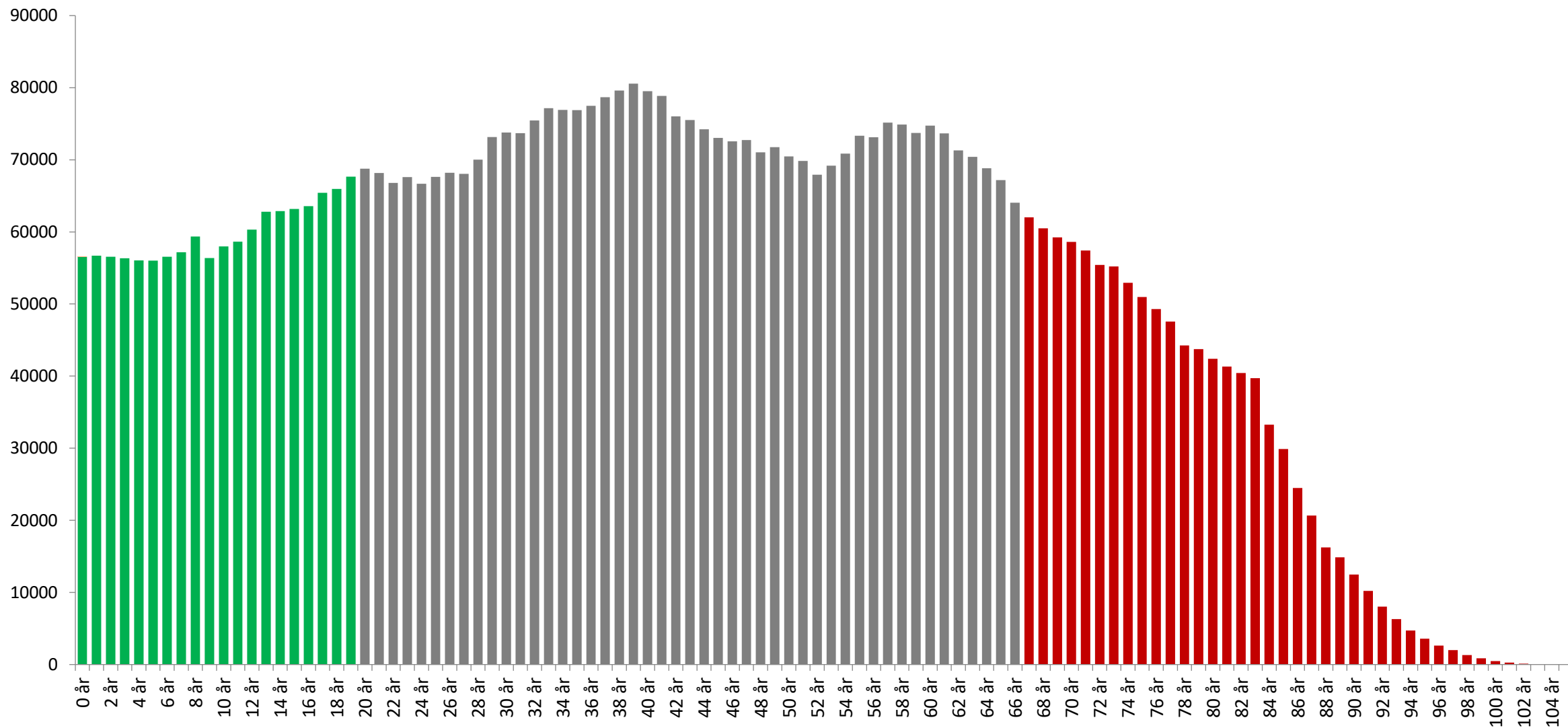
Befolkningen i Norge

2022

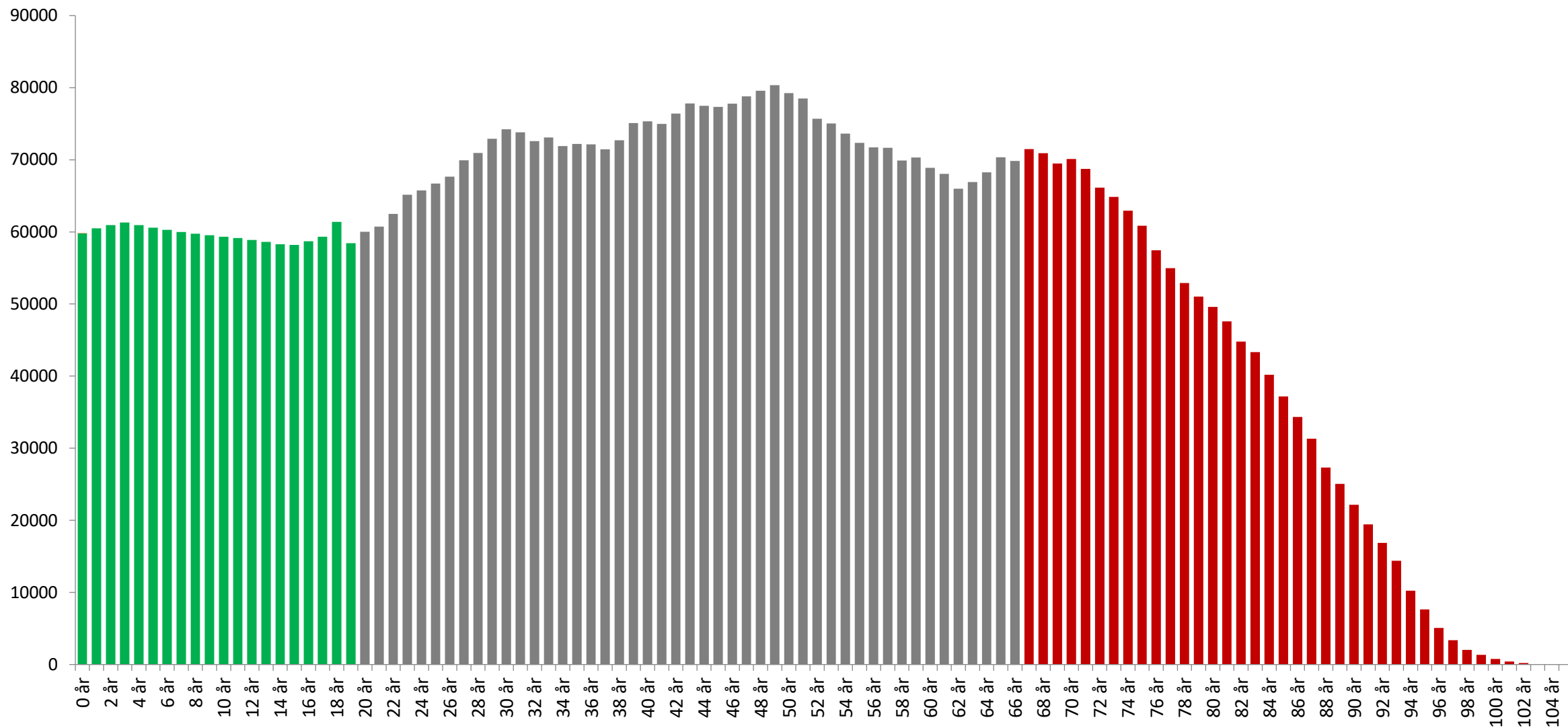
Befolkningen i Norge

2030

Befolkningen i Norge

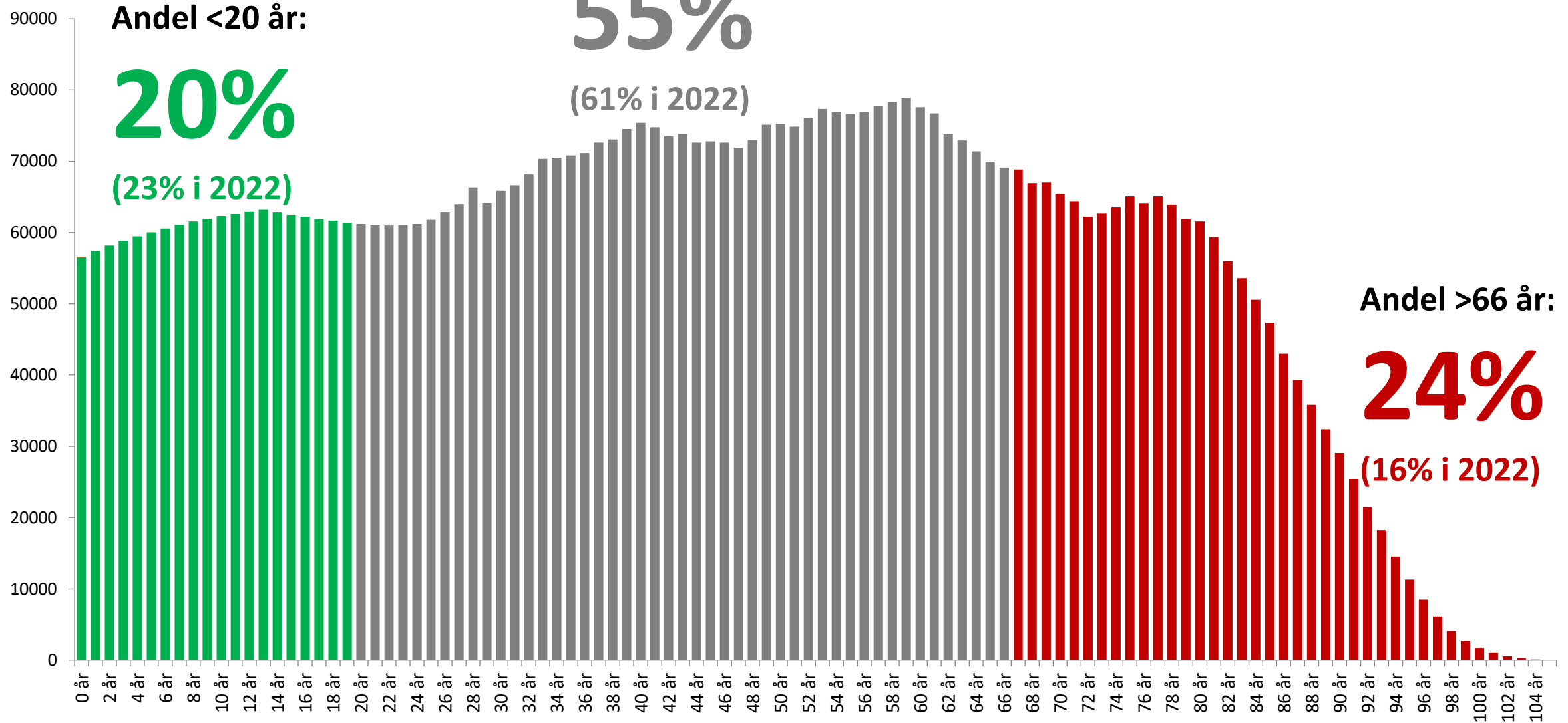
2040

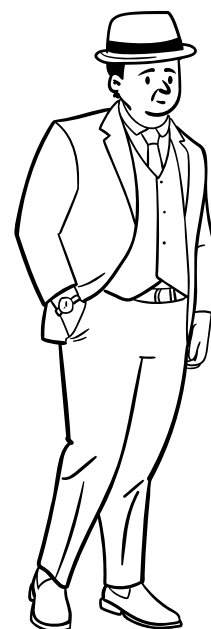
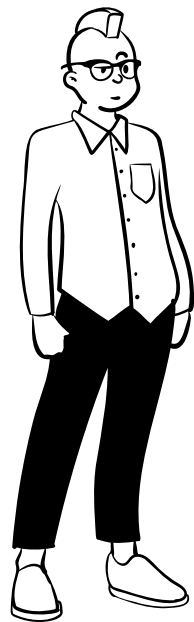
Befolkningen i Norge

Andel 20-66 år:

2050

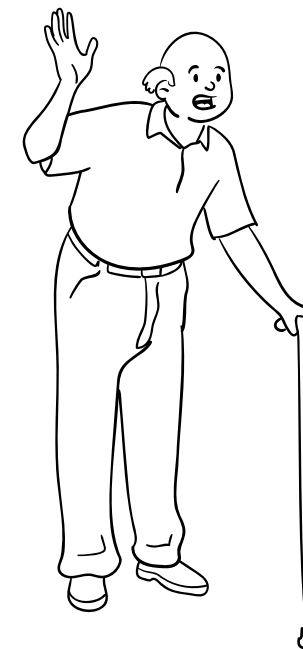

I dag:

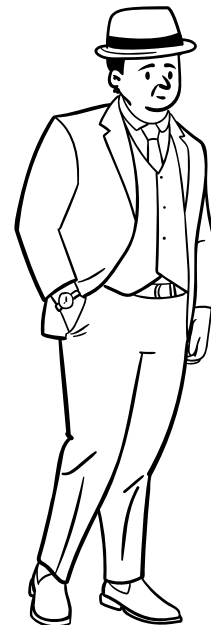
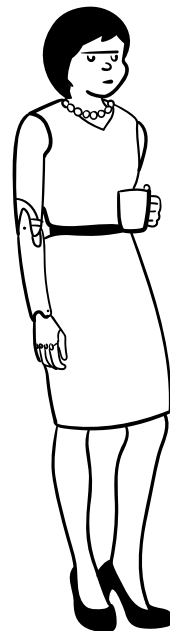

3,8

I yrkesaktiv
alder per
person 67+

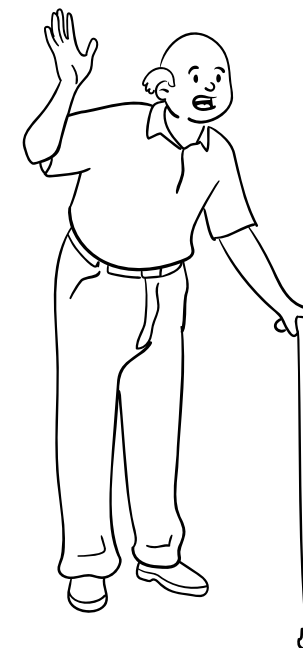

2050:

2,3

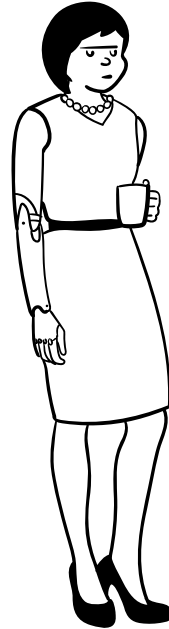
I yrkesaktiv
alder per
person 67+

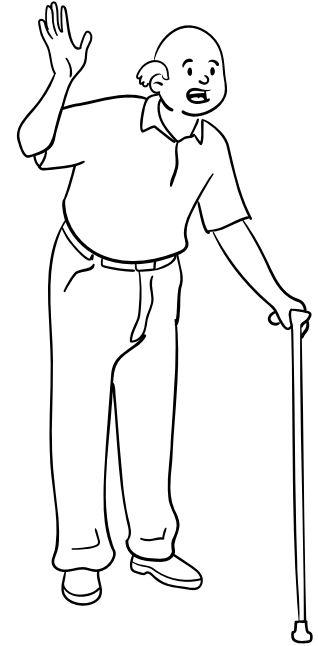
Dette skjer til tross for at Norge vokser med **604 000** innbyggere frem mot 2050, fordi vi får...

...**15 600** færre barn og unge (under 20 år)

...**24 300** flere i yrkesaktiv alder (20 – 66 år)

...**594 800** flere seniorer (67 år +)

= 98,6 %

I mange kommuner er det ikke bare aldringen som er problemet: de har også en sentraliseringsutfordring

SSB venter **nedgang** i den yrkesaktive delen av befolkningen i **2 av 3** kommuner frem mot 2035...

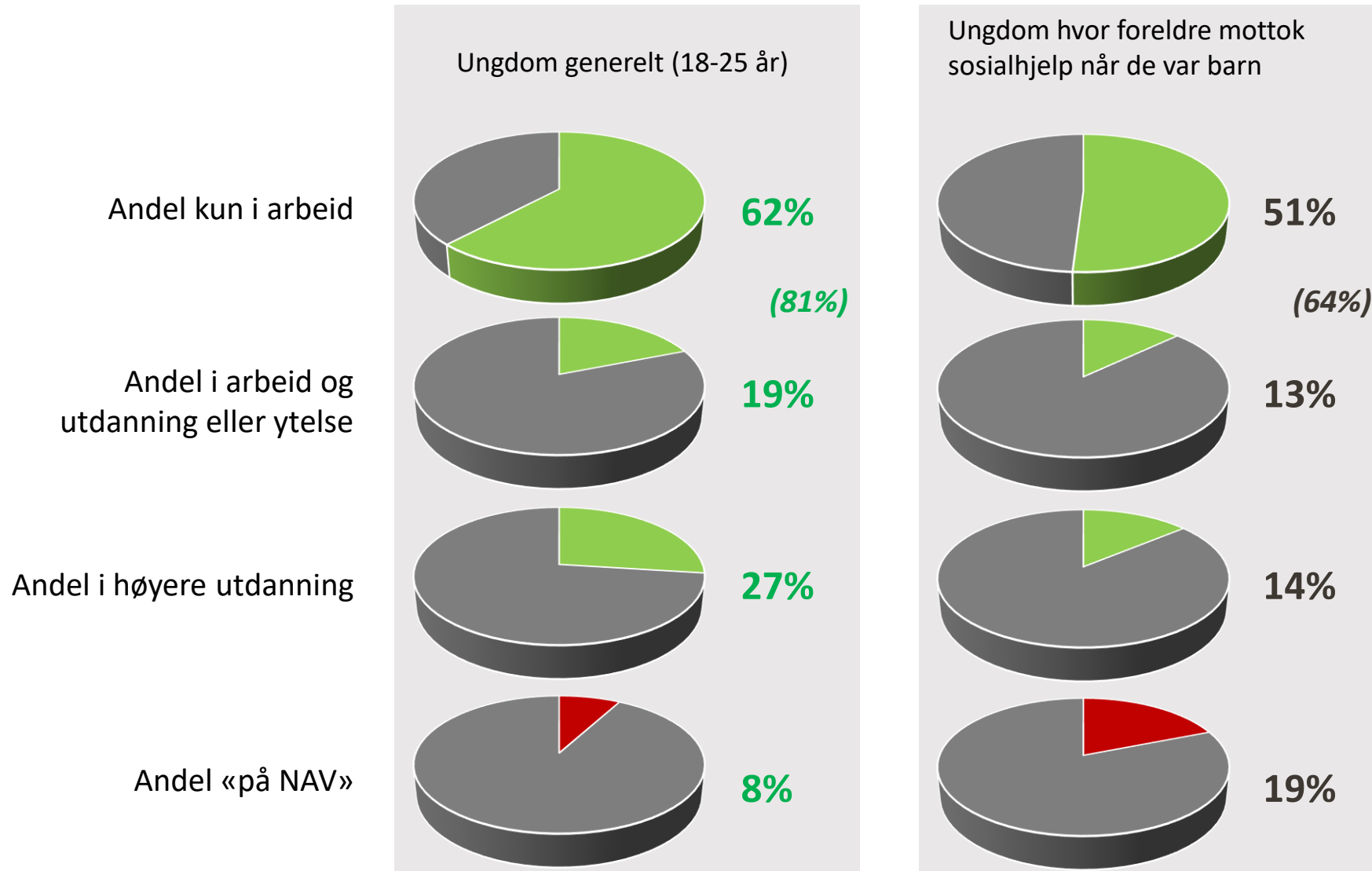

Nesten all befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

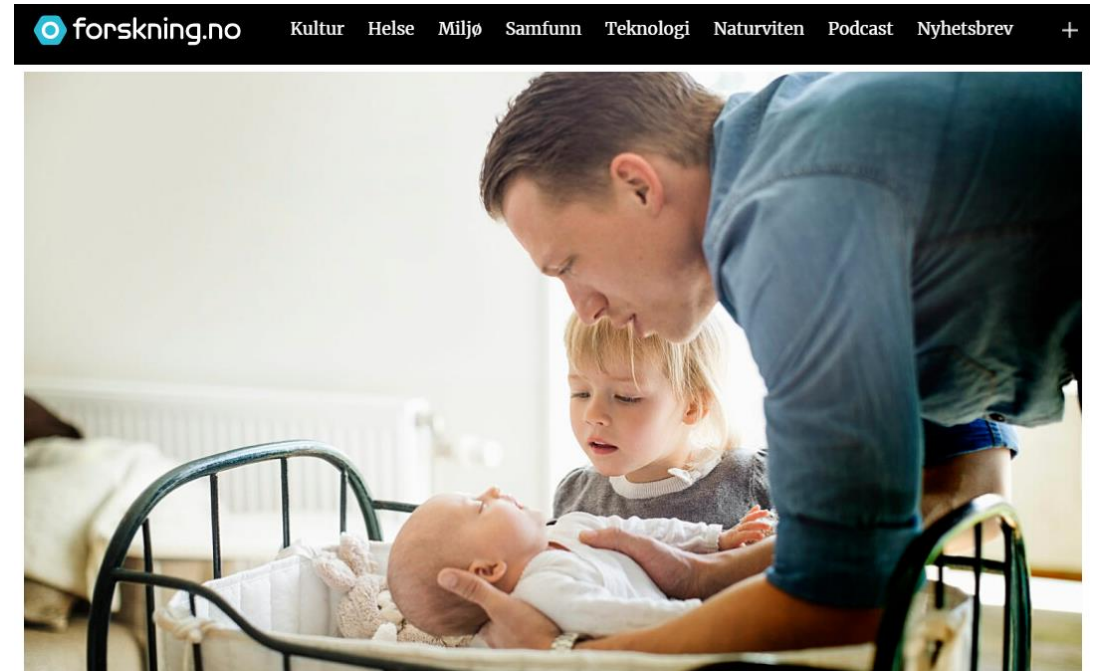
Mange får en tung start på voksenlivet, som følge av krevende oppvekstvilkår

Omgivelsene man vokser opp i har nemlig noe å si...

Foreldrenes økonomi spiller en rolle, men det gjør også deres helse...

- 3% av unge voksne uten uføretrygdede foreldre er selv uføre, mens **9% av de som har uføre foreldre er selv ufør.**
- Desto yngre barna var da mor eller far ble uføretrygdet, **desto mer risiko for selv å bli uføre har de.**

Flere studier har vist at barn får høyere risiko for selv å bli uføretrygdet hvis foreldrene blir det i løpet av barndommen. Eldre søsken påvirkes mindre enn yngre. Barn med uføretrygdet far har dobbelt så høy risiko som andre for selv å bli uføretrygdet. (Foto: Maskot, NTB scanpix)

Barn arver risiko for uføretrygd av foreldrene

Sykdom alene kan ikke forklare at så mange blir uføretrygdet i Norge. Risikoen doubles hvis far er uføretrygdet.

1) Kostøl (SSB), Dahl (UC San Diego) og Mogstad (U Chicago)

2) Vaage (UiB), Bratberg og Nilsen (NHH)

Nesten all befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

Mange får en tung start på voksenlivet, som følge av krevende oppvekstvilkår

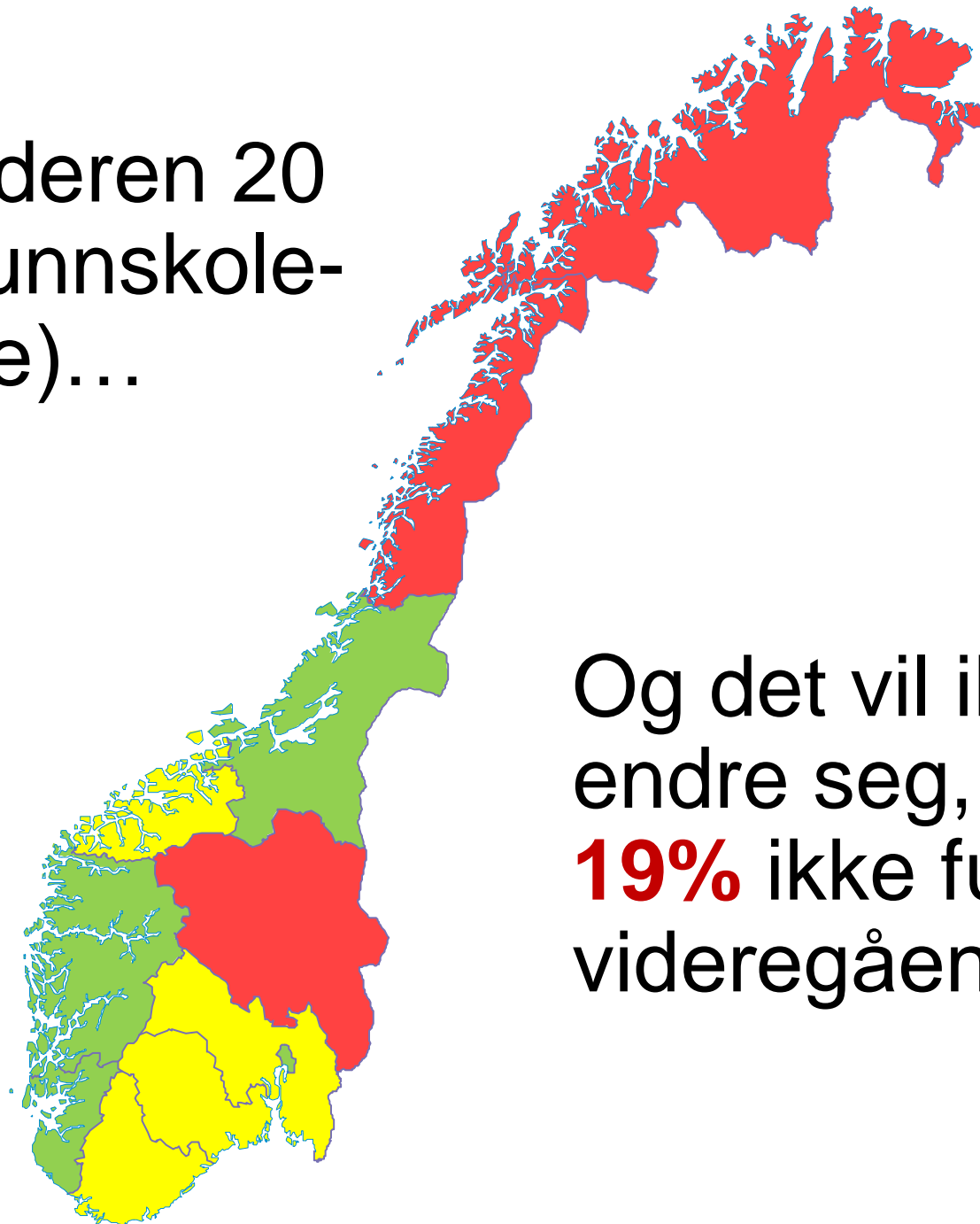
Svært mange har ikke utdanning utover grunnskole (eller mindre), og sliter på arbeidsmarkedet

880 000 personer i alderen 20 år og eldre har kun grunnskole-utdanning (eller mindre)...

➔ **21%**

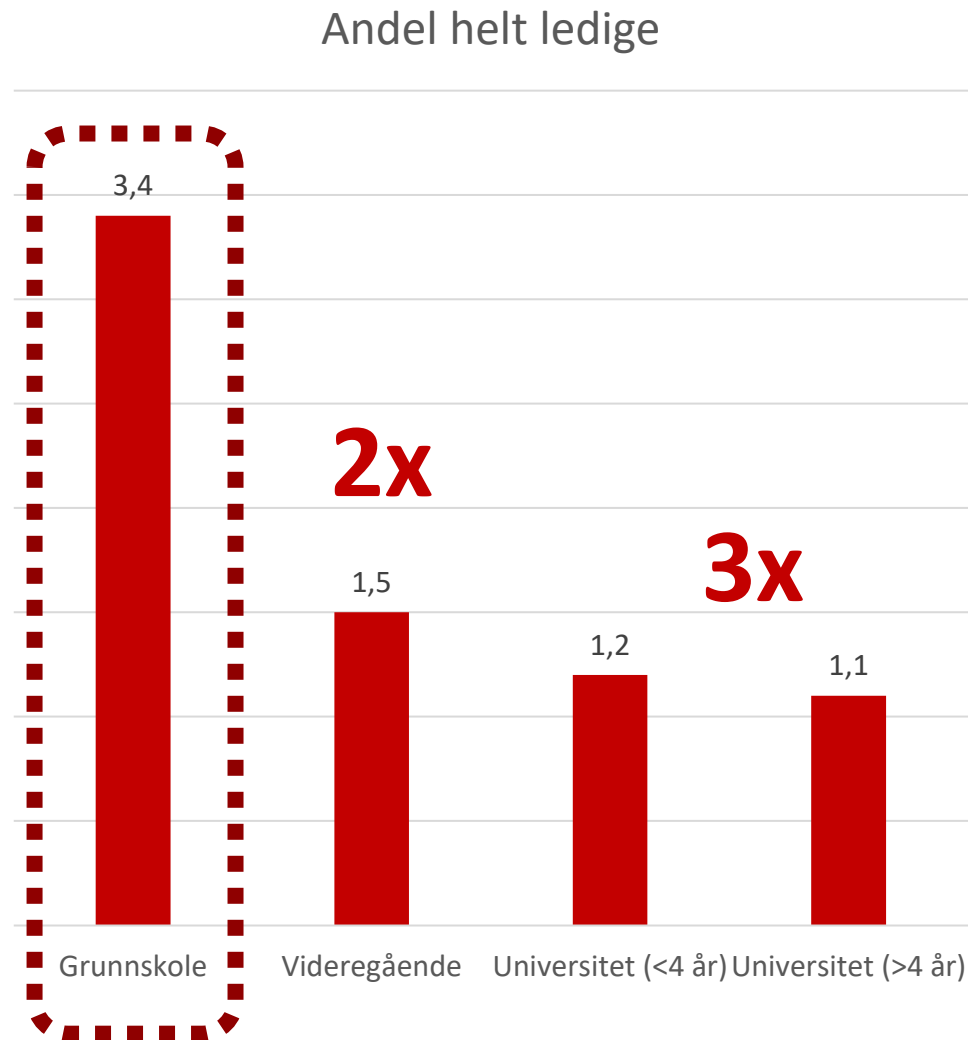
Grunnskole som høyeste fullførte utdanning i befolkningen (over 16 år):

- Under 24%
- 24% – 27%
- Over 27%

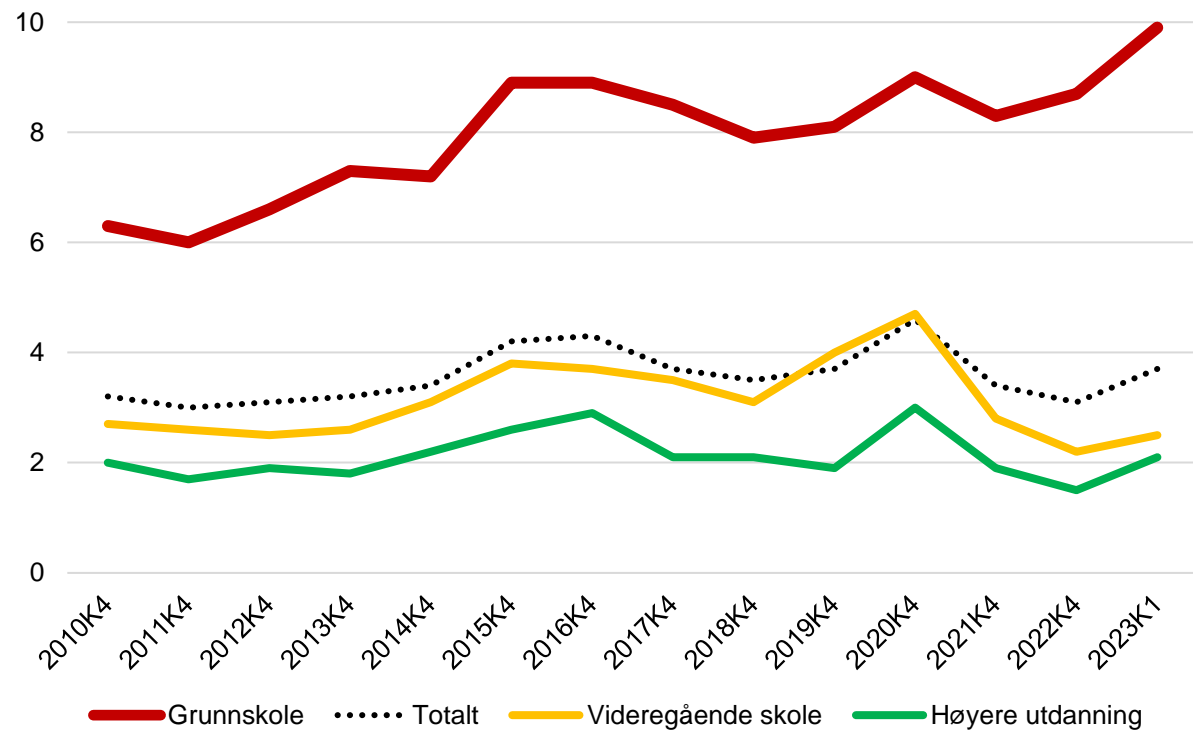
Og det vil ikke endre seg, ettersom **19%** ikke fullfører videregående...

Nesten halvparten av de arbeidsledige har ikke fullført videregående skole

- Mer enn dobbelt så høy ledighet for de uten fullført videregående opplæring
- Tre ganger høyere enn for de med fullført høyere utdanning

Og forskjellen øker...

Nesten all befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

Mange får en tung start på voksenlivet, som følge av krevende oppvekstvilkår

Svært mange har ikke utdanning utover grunnskole (eller mindre), og sliter på arbeidsmarkedet

Norge har verdens høyeste sykefravær, som gir mange på helse relaterte ytelser

OECD i 2013:

«Norge har det høyeste sykefraværet og de høyeste kostnadene knyttet til fravær i hele OECD...»

5,5

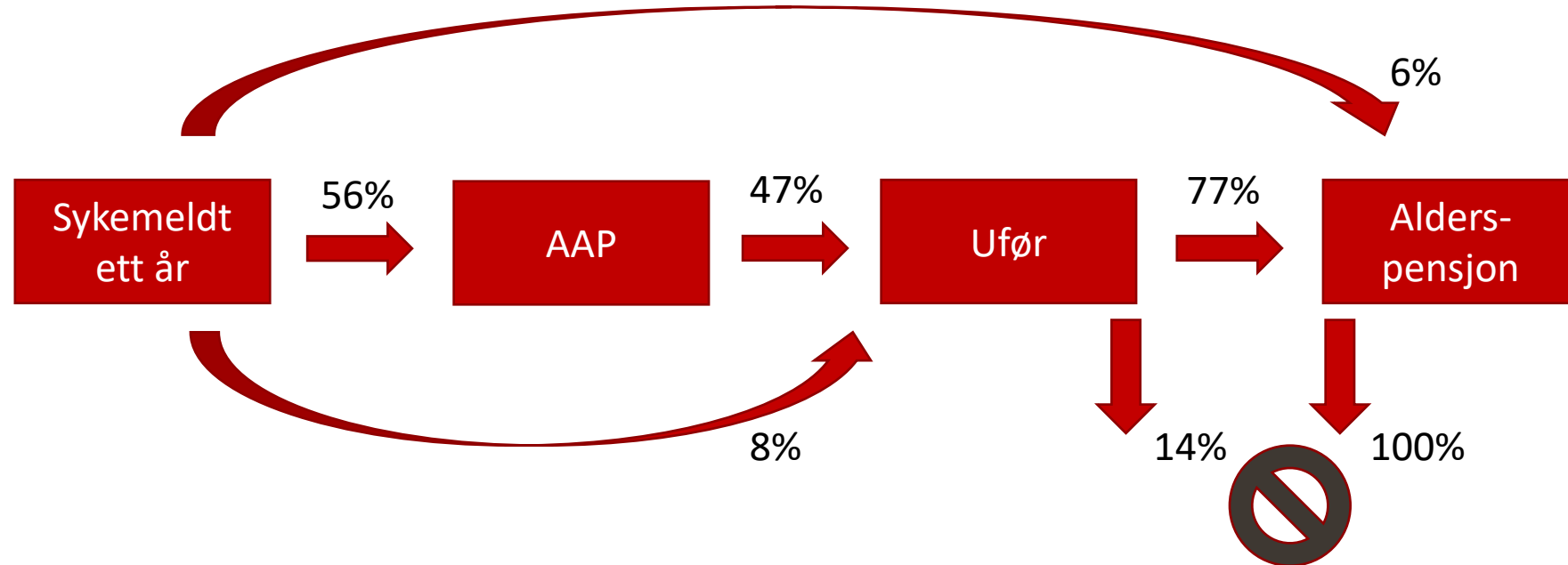
Nordmenn

5,4

Svensker

Det høye norske sykefraværet er bekymringsfullt fordi vi vet at lange sykefravær kan lede til uføretrygd...

366 000 uføretrygdede i Norge

...og gir en svært krevende situasjon på mange arbeidsplasser

Nadia må takle sykehuskrisen hver dag: – Har ni hull i vaktplanen på et døgn

Sykehusene i nord sliter med bemanningskrise, høyt sykefravær og for mange innlagte pasienter.

Susanne Skjåstad Lysvold
Journalist

Helge Lyngmoe
Journalist

Marius Eriksen Guttormsen
Journalist

Vi rapporterer fra Stokmarknes

Publisert 24. jan. kl. 06:13
Oppdatert 24. jan. kl. 10:27

BEKYMRET: – Det er utfordrende å få folk til ta ekstravakter. De er slitne og vi har et ansvar for å ta vare på de ansatte vi har. Da må starte å ringe folk, de som har sluttet, sykepleierstudenter og andre som kan ta ei vakt, forteller enhetsleder Nadia Sørensen ved Nordlandssykehuset i Vesterålen.

FOTO: HELGE LYNGMOE / NRK

Nesten all befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

Mange får en tung start på voksenlivet, som følge av krevende oppvekstvilkår

Svært mange har ikke utdanning utover grunnskole (eller mindre), og sliter på arbeidsmarkedet

Norge har verdens høyeste sykefravær, som gir mange på helse relaterte ytelser

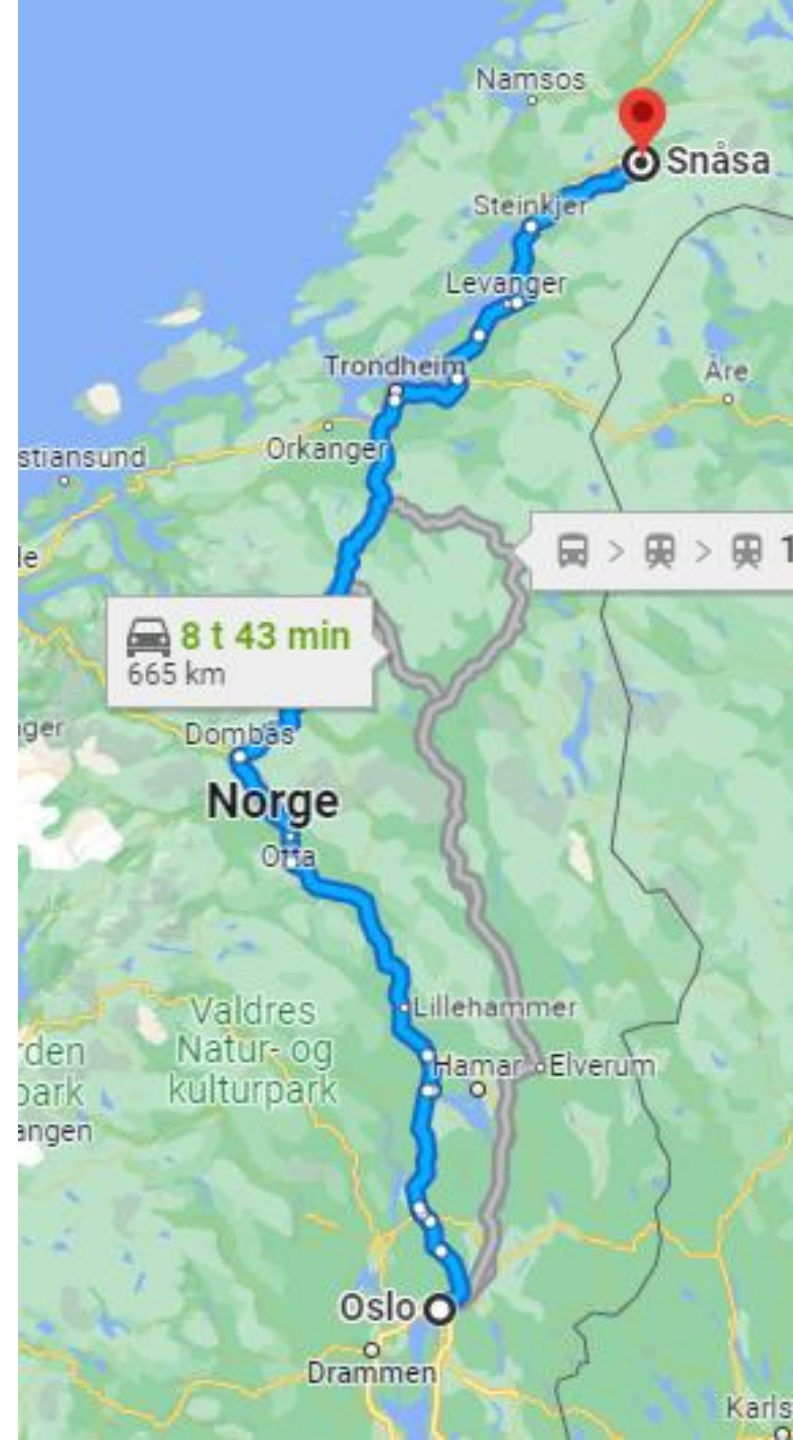

Det er mange personer i yrkesaktiv alder som står utenfor arbeidsliv og utdanning

Hvis **659 000** personer sto og holdt hverandre i hendene på E6 fra Oslo...

Foto: William Perugini, NTB Scanpix

4 hovedkilder eller kjennetegn ved utenforskap

Helse. 361 000 har en helserelatert ytelse, hvorav 282 000 har uføretrygd.

Innvandrere. 220 000 er født utenlands, og over halvparten er uten trygd.

Utdanning. Nesten 50% av de arbeidsledige har ikke fullført videregående.

Frivillig. Mange står frivillig på utsiden av en rekke ulike grunner.

Hva er utenforskap?

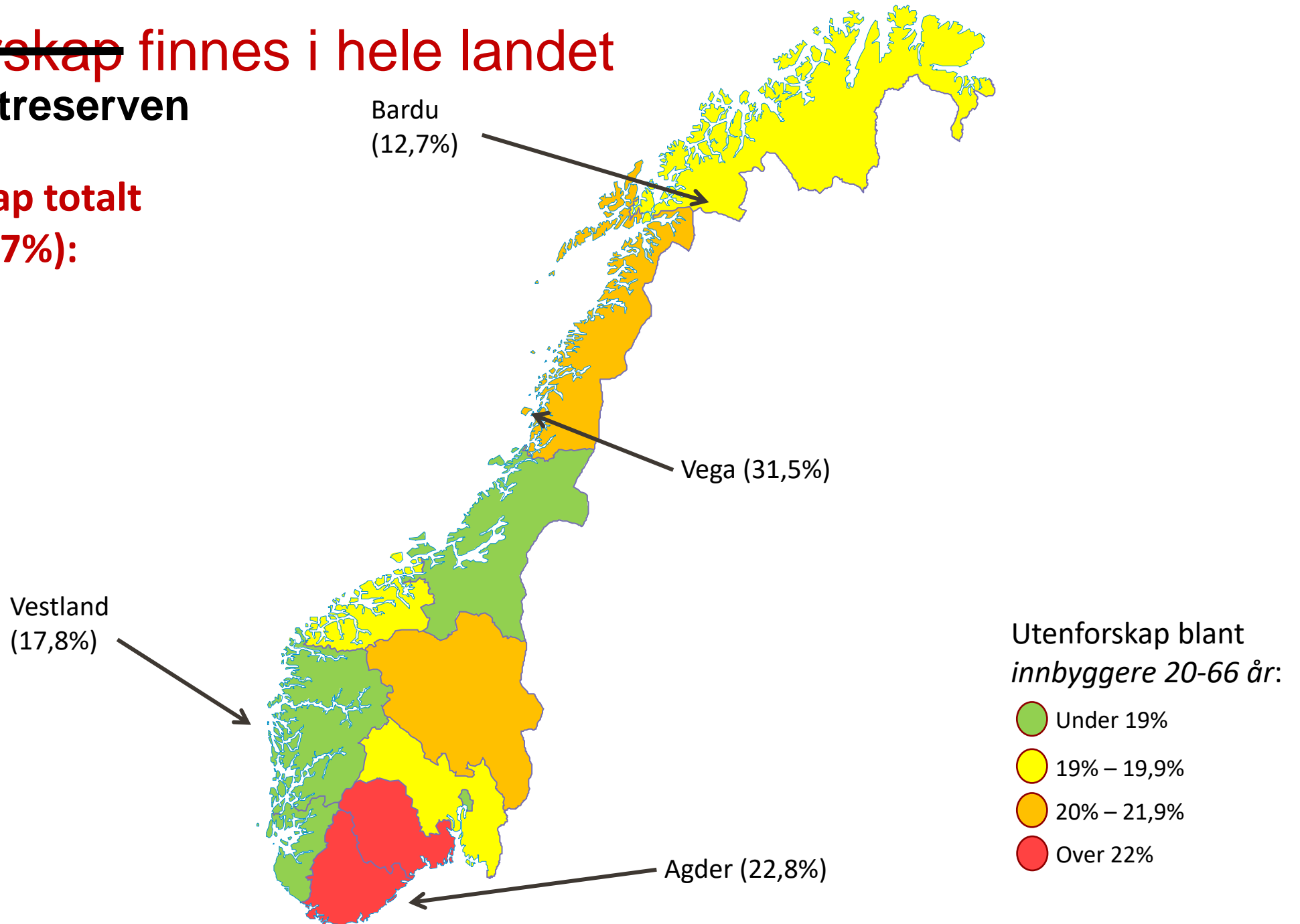

= Arbeidskraftreserve

~~Utenforskap~~ finnes i hele landet

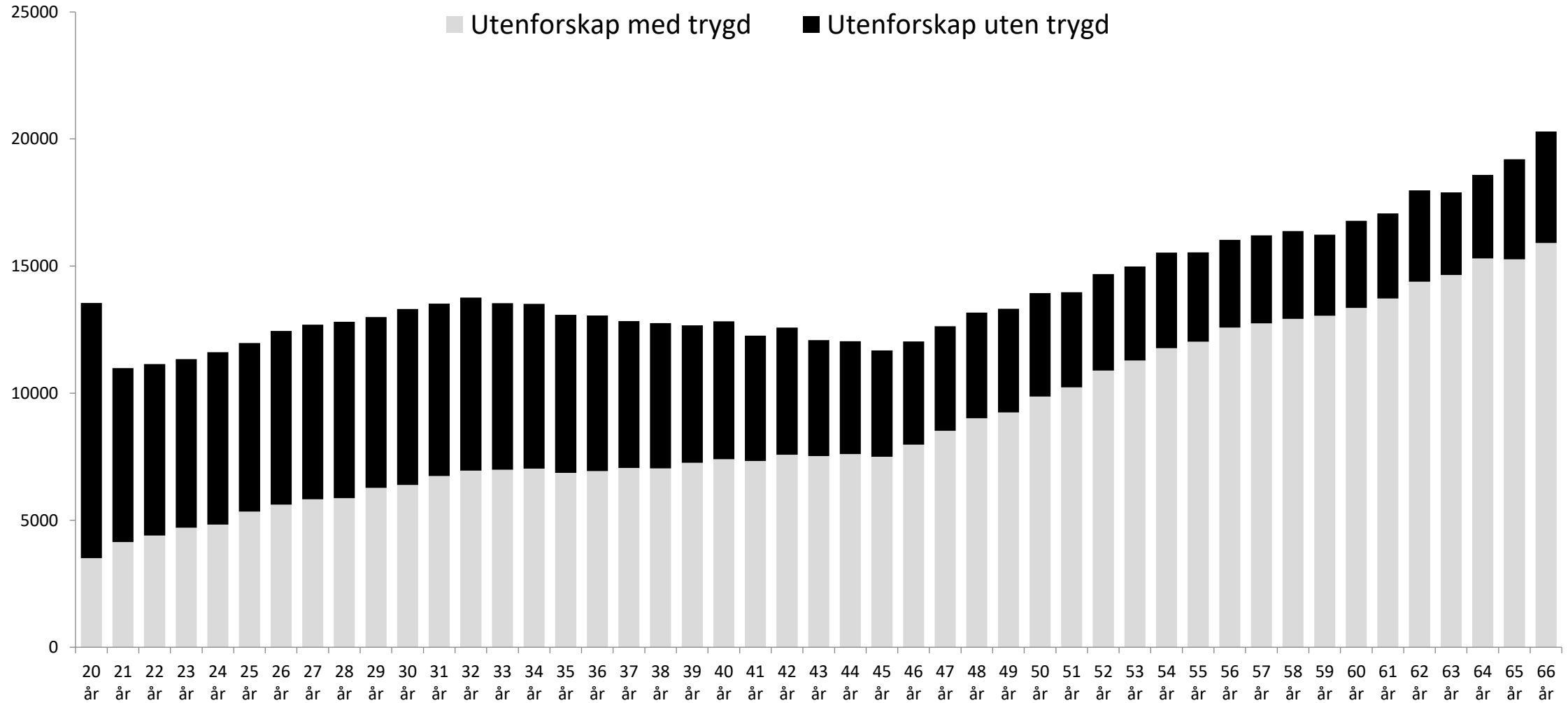
Arbeidskraftreserven

Utenforskap totalt
(Norge 19,7%):

~~Utenforskap finnes i alle aldersgrupper~~

Arbeidskraftreserven

Nesten all befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

Mange får en tung start på voksenlivet, som følge av krevende oppvekstvilkår

Svært mange har ikke utdanning utover grunnskole (eller mindre), og sliter på arbeidsmarkedet

Norge har verdens høyeste sykefravær, som gir mange på helse relaterte ytelser

Det er mange personer i yrkesaktiv alder som står utenfor arbeidsliv og utdanning

Avgangsalder fra arbeidslivet er tidlig, og det er få tegn til endring

Verdien av 1 år ekstra for det norske samfunnet...

40

milliarder kroner

Det er store samfunnsgevinster å hente av at folk jobber lenger enn i dag. NAV har beregnet at hvis gjennomsnittlig avgangsalder fra arbeidslivet øker med 1 år, kan det gi en økt årlig verdiskaping (samfunnsøkonomisk gevinst) på 40 milliarder kroner. Kilde: NAV

Nye E18-tall: Kan koste 60 milliarder kroner

Det er 20 milliarder kroner mer enn det som tidligere har vært kjent. De som kjører på veien, må ut med 45 milliarder, viser nye beregninger.

DYR VEI: Her på Ramstadsletta slutter første Oslo. Prisen for tre etapper kan komme opp i

E18 Vestkorridoren fra Lysaker til Drengsrud skulle egentlig koste **40 milliarder kroner**....

Nesten all befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

Mange får en tung start på voksenlivet, som følge av krevende oppvekstvilkår

Svært mange har ikke utdanning utover grunnskole (eller mindre), og sliter på arbeidsmarkedet

Norge har verdens høyeste sykefravær, som gir mange på helse relaterte ytelser

Det er mange personer i yrkesaktiv alder som står utenfor arbeidsliv og utdanning

Avgangsalder fra arbeidslivet er tidlig, og det er få tegn til endring

Problemene må løses for å håndtere utfordringen...

Flere inn:

- Føde flere barn
- Innvandrere

Ta vare på de vi har:

- Oppvekstvilkår
- Fullføre utdanning
- Lærlingeplasser
- Norsk-opplæring

Redusere frafall:

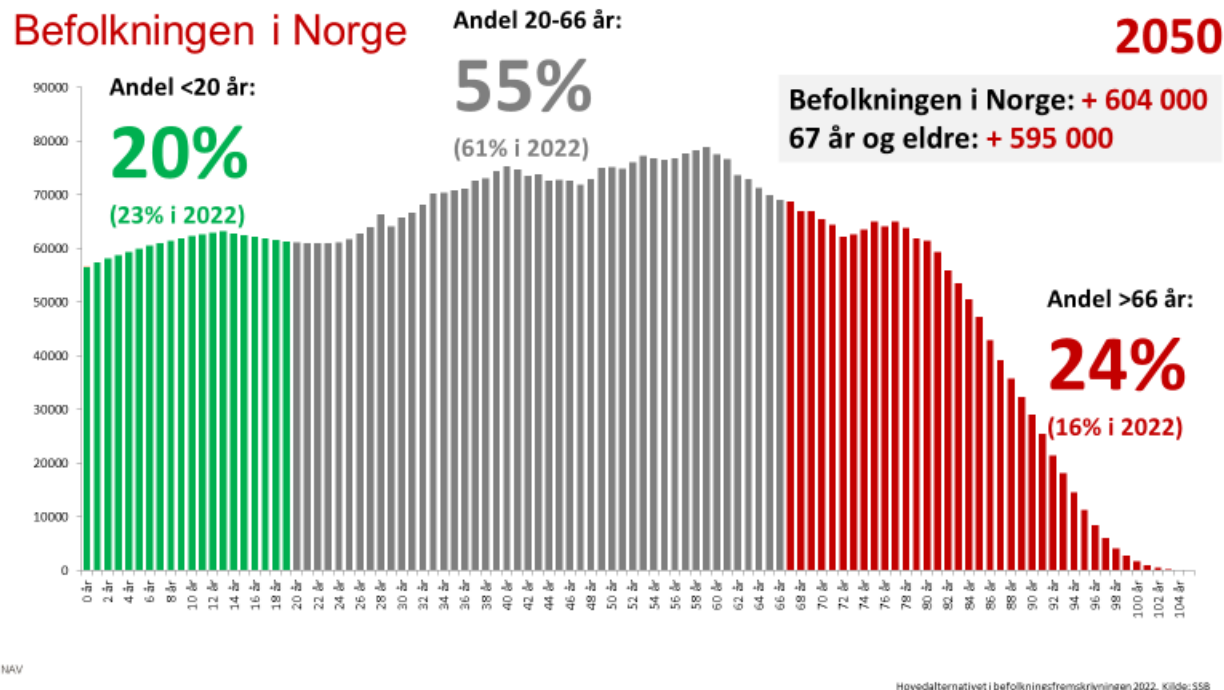
- Senke sykefraværet
- Fokus på arbeidsmiljø

Øke inkluderingen:

- Mer tverrsektorielt samarbeid
- Mindre diskriminering/senke krav
- Utdanning i tråd med behov

Utnytte dagens arbeidskraft:

- Fra deltid til heltid
- Se på oppgavefordeling

Forlenge arbeidslivet:

- Utsette avgangsalder
- Ta vare på seniorer
- Hindre aldersdiskriminering

